

Economische analyse van ComfortClass voor varkensbedrijven

Robert Hoste

Het project *Varkens in ComfortClass* van LTO Nederland en de Dierenbescherming is een zoektocht naar een stalsysteem dat zoveel mogelijk uitgaat van de behoeften van het vleesvarken en tevens economisch rendabel is voor de vleesvarkenshouder. In Raalte is vier jaar geleden een nieuwe ComfortClass-proefstal opgezet en daarnaast zijn er vijf stallen op praktijkbedrijven ingericht met elementen van de ComfortClass-benadering. Verder zijn er zes stalontwerpen met ComfortClass-elementen gemaakt en doorgerekend. De verschillende stallen en ontwerpen zijn door het LEI, samen met Wageningen UR Livestock Research economisch geanalyseerd.

Wat is ComfortClass

Wageningen UR Livestock Research heeft onderzoek gedaan naar welzijnsbehoeften van varkens. Daaruit zien tien basisbehoeften afgeleid, te weten: Eten en drinken, Rust, Verkennen, Samen, Mesten, Zelfverzorging, Beweging, Gezond, Comfortabel en Veilig. In de ComfortClass-proefstal in Raalte zijn alle elementen ingebouwd om tegemoet te komen aan die basisbehoeften, zonder dat het kostenelement beperkend was. In het onderzoek stond naast de bevestiging van de welzijnsclaim de zoektocht naar bruikbare elementen en praktische inpasbaarheid op de voorgrond. De extra kosten per jaar in de proefstal in Raalte bedragen 38 euro per vleesvarkenplaats. Dat betekent bijna een verdubbeling van de huisvestingskosten ten opzichte van een gangbare praktijkstal. Alle bedragen in deze berekeningen zijn exclusief btw.

ComfortClass-benadering in verbouwde stallen

Naast de proefstal in Raalte heeft een aantal varkenshouders een vleesvarkensstal verbouwd of nieuw gebouwd waarbij zij, gebruik makend van de ComfortClass-benadering, uitgetoet hebben in hoeverre zij binnen hun bedrijfsmogelijkheden beter aan de tien basisbehoeften van het vleesvarken tegemoet kunnen komen en zo het welzijn kunnen verbeteren. Er was geen sprake van een vaste set van eisen, maar van een bedrijfsspecifieke afweging van het toepassen van elementen. Van drie praktijkbedrijven zijn de investeringen en kosten doorgerekend.

Het bedrijf *Ten Have-Mellema* heeft enkele oude afdelingen omgebouwd naar groepen van 27 vleesvarkens op 1,01 m² per dierplaats. De investering was groot, doordat het bestaande puttenplan aangepast moest worden en door de betrekkelijk kleine afdelingen. De verbouwing kostte in totaal circa 350 euro per plaats, waarvan 95 euro aan de ComfortClass-benadering toegerekend kan worden. Bij nieuwbouw zou de investering bij dezelfde opzet met ComfortClass-elementen 65 euro per plaats zijn geweest. Het verschil tussen beide bedragen komt doordat de stal anders ingericht gaat worden dan in de oorspronkelijke opzet, wat een extra investering vergt.

Het bedrijf *Sanders* heeft 640 vleesvarkens gehuisvest in twee grote groepen, op een oppervlakte van 0,9 m² per dierplaats. Voeding vindt plaats met groepsfeeders, waarbij de varkens met behulp van weegstations en selectiepoortjes naar drie verschillende vreetruimtes worden gestuurd voor verschillende gewichtsgroepen. De totale extra investering die kan worden toegeschreven aan het hanteren van de ComfortClass-benadering bedraagt in verbouwsituatie circa 54 euro per dierplaats. Bij nieuwbouw zou de extra investering uitkomen op 49 euro per dierplaats.

Het bedrijf *Marcellis* heeft 4 vleesvarkenafdelingen omgebouwd met behulp van de ComfortClass-benadering. Hierbij worden 400 vleesvarkens in één grote groep gehouden. Het bedrijf werkt met beren. De varkens worden automatisch gewogen en geselecteerd naar twee gewichtsgroepen om gescheiden te vreten. De ondernemer heeft zelf een eenvoudig speeltoestel voor de varkens ontwikkeld en geplaatst. De totale extra investering die kan worden toegeschreven aan de toepassing van de ComfortClass-benadering bedraagt in de verbouwsituatie circa 77 euro per dierplaats. De extra investering bij nieuwbouw zou 27 euro per plaats bedragen.

Aanpassing van bestaande stallen naar een systeem met ComfortClass-elementen kostte bij deze bedrijven dus tussen 10 en 60 euro per plaats meer dan bij eenzelfde opzet in een nieuwbouwsituatie. De huisvestingskosten per jaar komen hoger uit, omdat een bestaande stal niet meteen ingericht kan worden om te voldoen aan de ComfortClass-benadering, maar hiervoor omgebouwd moet worden. Bovendien is er dan bij verbouwing ook sprake van minder keuzemogelijkheden voor een optimale invulling van de ComfortClass-benadering. ComfortClass is daarom eenvoudiger en voordeliger realiseerbaar bij een nieuwbouwsituatie dan bij een verbouwing.

Foto 1

Varkens in ComfortClass bij bedrijf Ten Have-Mellema

Foto: www.comfortclass.nl

Stalontwerpen voor nieuwbouw

Door ForFarmers/BOMAP zijn voor zes praktijkbedrijven stalontwerpen doorgerekend waarbij ComfortClass-elementen worden toegepast. Per stal is de benodigde investering ingeschat. De investeringen zijn vergeleken met een (gangbare) referentiestal, een nieuwe stal zoals die momenteel gebouwd wordt en die voldoet aan de huidige wetgeving. De referentiestal biedt plaats aan 4.992 vleesvarkens op 0,88 m² netto

hokoppervlakte per dier. De begrote investering van de referentiestal bedraagt 410 euro per dierplaats. Er zijn ontwerpen gemaakt voor de bedrijven Ten Have-Mellema, Van der Vegt, Marcellis, Sanders, Van der Mark en Van Schijndel. De stallen variëren in omvang (tussen 450 en 5000 varkensplaatsen), in groepsgrootte (tussen 90 en 300 dieren per groep), in leefoppervlakte (tussen 1,0 en 1,14 m² per plaats), in vloerbedekking (al of niet ingestrooid) en in nog een aantal andere zaken, zoals een weegunit, plateau, mestopslag, afleverruimte, emissiebeperkend systeem en afleidingsmateriaal. Ieder bedrijf maakt z'n eigen afweging in de toegepaste ComfortClass-elementen, passend bij de ondernemer en de ondernemers-strategie.

De stalontwerpen met ComfortClass-elementen zijn alle duurder dan de referentiestal. De stallen met grote groepen en de Canadese strooiselstal komen qua investering het dichtst in de buurt van de referentiestal. Daarna volgen de stallen met kleine afdelingen. De benodigde extra hokoppervlakte per dier en de ComfortClass-elementen spelen hier onder andere een rol bij. Gemiddeld bedraagt de (begrote) investering van de zes stalontwerpen 448 euro per dierplaats, 38 euro meer dan de referentiestal. Dit varieert echter tussen 15 en 67 euro meerinvestering per plaats. De gemiddelde jaarkosten van de stalontwerpen bedraagt 43,10 euro per plaats, dat is 4,20 euro meer dan in de referentiestal, met een bandbreedte tussen 0,8 en 5,8 euro per plaats. Omgerekend zouden de huisvestingskosten op de praktijkbedrijven bij nieuwbouw tussen 0,3 en 2,2 cent per kg slachtgewicht hoger zijn dan in de referentiestal. Gemiddeld is dat 1,6 cent per kg slachtgewicht. Hierbij is nog geen rekening gehouden met aspecten als benodigde arbeid, daggroei, uitval, dierenartskosten, stof of arbeidsvreugde.

Op het moment van deze economische analyse is er geen zicht op een meeropbrengst voor varkens uit een ComfortClass-stal vanuit de markt. Als de ComfortClass-benadering echter onderdeel wordt van een erkend tussensegment (bijvoorbeeld door toekenning van het Beter Levenkenmerk van de Dierenbescherming), biedt dit wel mogelijkheden voor vermarkting. Verder zijn er stimuleringsfondsen bij het ministerie van LNV waaruit mogelijk een deel van de meerkosten vergoed kan worden.

Conclusies van het onderzoek

1. In de ComfortClass proefstal in Raalte bedroegen de huisvestingskosten het dubbele van de kosten in de gangbare situatie. Deze meerkosten zijn dusdanig hoog dat gezocht is naar een goedkopere mogelijkheid voor toepassing van alle basisbehoeften op praktijkbedrijven.
2. De begrote investering voor nieuwbouw volgens de ComfortClass-benadering op de praktijkbedrijven ligt gemiddeld 38 euro (9%) hoger dan in een gangbare situatie. De jaarlijkse kosten voor de huisvesting op de praktijkbedrijven liggen bij nieuwbouw gemiddeld 1,6 cent per kg slachtgewicht hoger dan in de referentiestal, met verschillende combinaties van ComfortClass-elementen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met aspecten als arbeid, daggroei, uitval, dierenartskosten, stof of arbeidsvreugde.
3. De meerkosten voor de ComfortClass-benadering zijn bij verbouw aanmerkelijk hoger dan bij nieuwbouw.

Meer informatie:

Het onderzoeksrapport *Economische analyse van ComfortClass voor varkensbedrijven* verschijnt binnenkort op de website van het LEI.

Voor informatie over ComfortClass, zie www.comfortclass.nl